

ความนำ

ในช่วงการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันซึ่งอยู่ในระหว่างการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2524-2529) ประเทศไทยเห็นว่า ประสิทธิภาพสำเร็จทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจมากพอควร แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศนั้น ไม่ได้กระจายผลประโยชน์ไปยังประชากรของประเทศอย่างเสมอภาคและทั่วถึงเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าในระยะหลัง ๆ ของการพัฒนาประเทศจะได้มีการกล่าวถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหานี้อยู่บ้างก็ตาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้ให้ความสำคัญต่อการกระจายความเจริญสู่ชนบท โดยได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อการพัฒนาชนบทมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชนบทยากจนที่ได้กำหนดไว้ตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ทั้งนี้ก็เพื่อวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งที่จะให้เกิดการกระจายรายได้และผลการพัฒนาประเทศที่มีต่อประชากรได้เป็นไปอย่างเหมาะสมและทั่วถึงยิ่งขึ้น

การกระจายรายได้เป็นองค์ประกอบสำคัญของวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยเป็นการศึกษาที่นอกเหนือไปจากการศึกษาถึงการจัดสรรทรัพยากร (resource allocation) การผลิตและการแลกเปลี่ยน (production and exchange) ในลักษณะของการศึกษาถึงการกระจาย (distribution) ของรายได้หรือผลิตผล การศึกษาในเรื่องของการกระจายรายได้เพิ่งจะได้รับความสนใจในระยะหลัง ๆ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยในคานี้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งหมายถึงการให้ความสนใจในเรื่องของความเสมอภาคในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น การกระจายรายได้ที่ได้รับความสนใจในวิชาเศรษฐศาสตร์ในระยะแรกมักเป็นเรื่องของการกระจายรายได้ของเจ้าของปัจจัยหรือแบ่งตามปัจจัยแห่งการผลิต (Functional distribution of income) เช่น รายได้ของผู้ใช้แรงงาน (Wage income) รายได้ของผู้เป็นเจ้าของทุน (Capital income) หรือรายได้ของเจ้าของที่ดิน (Rent) ซึ่งการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ในลักษณะเหล่านี้ยังไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการกระจายรายได้ของบุคคลหรือครอบครัวได้ชัดเจนนัก ทำให้ในระยะหลัง ๆ ได้มีการเปลี่ยนมาให้ความสนใจอย่างมากในการศึกษาการกระจายรายได้ของบุคคลตามขั้นรายได้

ไ้ (personal distribution or distribution of income by size) ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจมีจุดมุ่งหมายสูงสุดอยู่ที่ maximization of economic welfare จากทรัพยากรและระดับของวิทยาการที่มีอยู่ โดยมีระดับขึ้นอยู่กับระดับของรายได้ และลักษณะที่รายได้ถูกแบ่งกันไป ในระหว่างประชากรที่มีส่วนร่วมในการผลิตซึ่งดำมีรายได้เฉลี่ย (per capita income) ที่กำหนดให้ระดับหนึ่งและไ้ถูกแบ่งกันไปอย่างเสมอภาคแล้วสวัสดิการทางเศรษฐกิจของสังคมจะสูงกว่าอีกสถานการณ์หนึ่งที่มีระดับรายได้เท่ากันแต่มีความเหลื่อมล้ำของรายไ้บุคคลมากกว่า ตามทฤษฎีการขยายตัวทางเศรษฐกิจหลายทฤษฎี เช่นของ Lewis และ Fei and Ranis ต่างมีข้อเสนอกล้ายๆกันว่าในระยะแรกของการขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้น ส่วนเพิ่มของรายไ้ประชาชาติที่เกิดขึ้นจะตกเป็นของเจ้าของเงินทุนเสียเป็นส่วนมาก ซึ่งหมายความว่าลักษณะการกระจายรายไ้ตามขนาดจะมีแนวโน้มที่มีความเหลื่อมล้ำมากขึ้น เพราะโดยทั่วไปแล้วกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของปัจจัยทุนมักจะเป็นผู้ที่มีรายไ้สูงกว่าชนกลุ่มอื่น ๆ ฉะนั้น ถ้าการกระจายรายไ้เป็นไปในลักษณะนี้วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเศรษฐกิจก็จะไม่บรรลุผลเต็มที่¹

การศึกษาเกี่ยวกับกาการกระจายรายไ้ของประชากรในระยะเวลาที่ผ่านมานั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษารวมทั้งประเทศซึ่งสามารถแสดงให้เห็นสภาพการกระจายและชี้ให้เห็นถึงความเสมอภาคหรือความยุติธรรมในการได้รับผลจากการพัฒนาประเทศของประชากรโดยส่วนรวมซึ่งจะให้ประโยชน์ในวงกว้าง ส่วนการศึกษาถึงการกระจายรายไ้เฉพาะพื้นที่หนึ่งนั้น มีความจำเป็นและสำคัญในกรณีที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับรายไ้ของประชากรในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นพื้นที่ที่ควรแก่การให้ความสนใจเป็นพิเศษ โดยที่การศึกษาในกรณีหลังนี้ยังมีผู้ทำไม่มากนักแต่ก็นับว่ามีความสนใจอยู่มากถ้าได้มีการเลือกพื้นที่ทำการศึกษาอย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณาในแง่หลังนี้ พื้นที่ที่มีความเหมาะสมแห่งหนึ่งคือ ลุ่มน้ำแม่แจ่ม ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เพราะนอกจากจะเป็นลุ่มน้ำที่ถูกจัดอยู่ในเขตชนบทยากจนและมีปัญหาความมั่นคงแล้วยังเป็นลุ่มน้ำที่เป็นเขตทดลอง โครงการพัฒนาชนบทแบบหนึ่งร่วมกันระหว่างรัฐบาลไทย

¹ คร. อุดม เกิกพิบูลย์, การลงทุนต่างประเทศในไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต), 2518. หน้า 412-413.

และสหรัฐอเมริกาที่ข้งเงินงบประมาณเพื่อการพัฒนาาร่วมกันถึง 21 ล้านเหรียญสหรัฐในช่วง
ระยะเวลาของโครงการฯ ที่กำหนดไว้ 7 ปี (2524 - 2530)¹

ลุ่มน้ำแม่แจ่มเป็นลุ่มน้ำที่มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่อำเภอมแม่แจ่มทั้งหมดและพื้นที่ใน
ตำบลบอสถี อำเภอสอด รวมพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 4,290 ตารางกิโลเมตร ซึ่งนอกจากจะมี
สภาพทางภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกับลุ่มน้ำอื่นๆ ของภาคแล้ว ยังมีสภาพปัญหา เช่นเดียวกับลุ่มน้ำอื่นๆ
ในภาคเหนือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาเกี่ยวกับการขาดที่ดินทำกิน ขาดน้ำ (เพื่อการบริโภค
และการเกษตร) ผลผลิตต่อไร่ของพืชต่างๆ กอนข้างต่ำ ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจร้ายแรงกว่าลุ่ม
น้ำอื่นๆ จากผลการสำรวจฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม โดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ เมื่อปี 2523 รายงานไว้ว่าประชากรส่วนใหญ่ของลุ่มน้ำนี้มีข้าวเพียงพอเพื่อ
บริโภคในครัวเรือนโดยเฉลี่ยเพียงปีละ 5 เดือน ดอกเบี้ยเงินกู้ และดอกเบี้ยจากการยืมข้าว
เพื่อมาบริโภคอยู่ในอัตราค่อนข้างสูง การตลาดเกี่ยวกับผลิตผลการเกษตร และการอุปโภค-
บริโภคไม่สะดวกและขาดบริการเท่าที่พึงมี เนื่องจากตลาดผลิตผลการเกษตรของลุ่มน้ำนี้อยู่
ที่อำเภอจอมทอง และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การคมนาคมจากลุ่มน้ำไปสู่ตลาดไม่ว่า
นวยให้ ทำให้ราคาผลิตผลที่ขายได้ต่ำเนื่องจากถูกกดราคา จากข้อเท็จจริงดังกล่าวมีหมู่บ้านถึง
157 หมู่บ้าน จากจำนวน 255 หมู่บ้านในลุ่มน้ำนี้ตั้งอยู่ในกลุ่มหมู่บ้านที่ยากจนที่สุด² จากเหตุ
ผลดังกล่าวการพัฒนาประชากรที่อยู่ในเขตลุ่มน้ำแห่งนี้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท อย่าง
มาก เพราะจะเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาคความยากจนในพื้นที่ดังกล่าวและยังเป็นการทดสอบการ
พัฒนาชนบทในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งอาจสามารถนำไปประยุกต์กับการพัฒนาชนบทในลุ่มน้ำอื่นๆ ของ
ภาคเหนือได้ด้วย

¹ดูเพิ่มเติมได้จากผนวก ก

²คณะสังคมศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และวิทยาลัยพายัพ, ลักษณะเศรษฐกิจและสังคม
ของประชากรในลุ่มน้ำแม่แจ่ม : เขตพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม เขตที่ 1 ต.ช่างเคิ่ง และ ต.ทามา
เมษายน 2523, (รายงานการสำรวจ), 2525.

ทั้งนี้การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งสู่การศึกษาถึงผลของการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรในเขตพื้นที่เป้าหมายตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 ซึ่งมีโครงการพัฒนาของรัฐเข้าไปดำเนินการเพื่อศึกษาถึงการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรในเขตโครงการพัฒนาหลังจากการดำเนินการตามโครงการฯ มาระยะหนึ่งแล้ว ว่ามีความเสมอภาคในการกระจายรายได้หรือไม่ และเพียงพอ เพราะการพัฒนาจะไม่ถือว่าประสบความสำเร็จ ถ้าการพัฒนาขึ้นเพียงแต่เป็นการเพิ่มรายได้ โดยส่วนรวมหรือรายได้เฉลี่ยต่อหัวในท้องถิ่นนั้น ๆ แต่การกระจายรายได้เป็นไปอย่างไรไม่เป็นธรรมตามที่ใดกล่าวมาแล้ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรที่อยู่ในท้องที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรในท้องที่ต่าง ๆ ของอำเภอแม่แจ่ม โดยทำการเปรียบเทียบการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรที่ได้รับจากรายได้ประเภทต่าง ๆ
3. เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวนโยบายสำหรับการพิจารณาปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาของรัฐในท้องที่อำเภอแม่แจ่มระยะต่อไป รวมทั้งโครงการในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม และทรัพยากรต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน เพื่อให้มีการดำเนินการที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ในเขตโครงการพัฒนาของรัฐได้อย่าง

เหมาะสม

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ได้มุ่งศึกษาถึงการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรในท้องที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่เกือบทั้งหมดของลุ่มน้ำแม่แจ่ม โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจสอบถามจากเกษตรกรตัวอย่างที่อยู่ในเขตโครงการพัฒนาของรัฐ และเกษตรกรที่อยู่ในท้องที่อื่น ๆ ของอำเภอแม่แจ่ม เพื่อศึกษาถึงสภาพการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ทำการศึกษาในเรื่องการกระจายรายได้ของครัวเรือนตามประเภทของรายได้ซึ่งแบ่ง

ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ รายได้จากการเกษตร รายได้นอกการเกษตร รายได้ทั้งหมด และรายได้สุทธิ

แนวความคิดในการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การกระจายรายได้นั้นเป็นการศึกษาถึงปัญหาความยากจนสัมพัทธ์ (relative poverty) ในเรื่องของความแตกต่างทางฐานะทางเศรษฐกิจระหว่างหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ อย่างไรก็ตามความหมายของการกระจายรายได้นั้นเมื่ออยู่ด้วยกันหลายประการแตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถแบ่งออกได้อย่างน้อย 4 นัยด้วยกันคือการกระจายรายได้ตามความเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (Functional Distribution of Income), การกระจายรายได้ตามภาคภูมิศาสตร์ (Geographical Distribution of Income), การกระจายรายได้ตามภาคเศรษฐกิจ (Sectoral Distribution of Income) การกระจายรายได้ตามชั้นของเงินได้ (Distribution of Income By Income Class) ¹

สำหรับการกระจายรายได้ตามชั้นของเงินได้นั้น แหล่งข้อมูลมักเป็นรายงานการสำรวจรายได้และการใช้จ่ายของครัวเรือน และเศรษฐกิจที่ใช้เป็นฐานในการศึกษามักเป็นครัวเรือนมากกว่าตัวบุคคล ตามวิธีนี้จะมีการจำแนกชั้นของเงินได้ เพื่อหาความแตกต่างระหว่างครัวเรือนในชั้นเงินได้ต่างๆ โดยที่ข้อมูลนี้สามารถนำไปเขียนแผนภาพ Lorenz Curve ² ซึ่งเป็นเส้นที่แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ โดยพิจารณาจากความโค้งของเส้น ถ้าการกระจายรายได้เป็นเส้นตรงย่อมแสดงว่า การกระจายรายได้มีความเป็นธรรมโดยสมบูรณ์ (Absolute Equality) แต่ถ้าเป็นเส้นที่มีความโค้งมากขึ้นแสดงว่ามีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้น

¹ รังสรรค์ ฤณะพรพันธุ์ ระบบเศรษฐกิจไทย ลักษณะและปัญหา, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525. หน้า 114-128.

² ศึกษาเรื่องนี้เพิ่มเติมได้จาก M.C. Lorenz. Methods of the Concentration of Wealth. Publications of the American Statistical Association, Vol.9 (New Series, 1905), pp.209-19.

วิธีที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์เพื่อแสดงความเท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ ได้แก่ การใช้สัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient)¹ ซึ่งเป็นดัชนีที่จะบอกว่าการกระจายรายได้ลักษณะหนึ่งๆหรือปีหนึ่งๆ มีความเท่าเทียมกันเพียงใด ซึ่งสัมประสิทธิ์ดังกล่าวนี้คือ อัตราส่วนของเนื้อที่ระหว่างเส้นทะแยงมุมกับเส้นลอเรนซ์กับเนื้อที่ภายใต้เส้นทะแยงมุมทั้งหมด ค่าของสัมประสิทธิ์จีนิจะมีค่าเท่ากับศูนย์ เมื่อการกระจายรายได้มีความเป็นธรรมอย่างสมบูรณ์ หากการกระจายรายได้มีความไม่เป็นธรรมอย่างสมบูรณ์ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิจะมีค่าเท่ากับหนึ่งนั่นคือ หากสัมประสิทธิ์จีนิยังมีค่าต่ำมากเพียงใดแสดงว่าการกระจายรายได้ยิ่งมีความเป็นธรรมมากขึ้น

การเลือกตัวอย่าง

การศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรในภาคเหนือครั้งนี้ ได้เลือกอำเภอมะแม่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ทำการศึกษาและเป็นการศึกษาเฉพาะครัวเรือนเกษตรกรที่เป็นชาวไทพื้นเมืองเท่านั้น

อำเภอมะแม่ม ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของลุ่มน้ำแม่แจ่ม มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ที่มีขนาดกว้างใหญ่และมีภูมิประเทศเป็นป่าเขาเกือบทั้งหมด ดังนั้น ในการศึกษาจึงได้ทำการเลือกพื้นที่เพื่อทำการสุ่มตัวอย่าง โดยทำการเลือกพื้นที่ในเขตโครงการพัฒนาลุ่มน้ำแม่แจ่ม ระยะที่ 1 (มีจำนวน 2 ตำบล คือ ตำบลช่างเคิ่ง และตำบลท่าผา) เพื่อสุ่มตัวอย่างเกษตรกรสำหรับการศึกษา 1 ตำบล และพื้นที่อื่นในลุ่มน้ำเดียวกันอีก 1 ตำบล การออกสำรวจได้ดำเนินการในช่วงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ - 3 มีนาคม 2527

¹ Amartya Sen. On Economic Inequality. The Radcliffe Lectures Delivered in the University of Warwick 1972. (Clarendon Press, Oxford. 1973). pp. 29-31.

วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ทำการรวบรวมข้อมูล โดยการออกแบบสอบถามและสัมภาษณ์หัวหน้าครุวี เรือนเกษตรกรในเขตพื้นที่ทำการศึกษา ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้

การสุ่มตัวอย่างในการสำรวจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่การเลือกตัวอย่าง และการเลือกครุวี เรือนตัวอย่าง

ก. การเลือกตัวอย่าง ได้ใช้วิธีการเลือกอย่างมีวัตถุประสงค์ (Purposive Random Sampling) เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการกระจายรายได้หลังการพัฒนาตามโครงการพัฒนาของรัฐในท้องที่ต่างๆ ของพื้นที่เป้าหมายที่ตกเป็นตัวอย่างการศึกษานั้น เพื่อเป็นการป้องกันการคลาดเคลื่อนจากความแตกต่างกันของครุวี เรือนตัวอย่างในแต่ละเขต จึงจำเป็นต้องทำการคัดเลือกตำบลของแต่ละเขตที่มีความแตกต่างกันน้อยที่สุดในระยะก่อนที่จะมีการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรการผลิตหรือสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการคัดเลือกตำบลตัวอย่างเป็นจำนวน 2 ตำบล

ข. การเลือกครุวี เรือนตัวอย่าง ได้ทำการสุ่มตัวอย่างครุวี เรือนจากตำบลตัวอย่างโดยวิธี Simple Random Sampling ทั้งระดับหมู่บ้านและครุวี เรือนตัวอย่าง ทั้งนี้ได้ทำการสุ่มหมู่บ้านเพื่อใช้เป็นตัวอย่างจำนวนตำบลละ 3 หมู่บ้าน โดยทำการสุ่มตัวอย่างครุวี เรือนจากหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้านเป็นจำนวน 100 ตัวอย่าง

2. การประมวลผล ได้ใช้วิธีการประมวลผลโดยการเปรียบเทียบอัตราส่วนการกระจายจำนวนครอบครัวตามชั้นของรายได้ ใช้เส้นลอเรนซ์ (Lorenz Curve) และสัมประสิทธิ์จินี (Gini Coefficient) ตลอดจนวิธี Income Share of Percentile Groups เพื่อแสดงความเท่าเทียมกันของการกระจายรายได้

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ได้มีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกระจายรายได้ในรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมากทั้งภายในและภายนอกประเทศ สำหรับผลงานที่มีการศึกษาในต่างประเทศนั้น มีผู้ทำการศึกษาเป็นจำนวนมากเช่นกัน โดยเฉพาะยังการศึกษาเพื่อประกอบ

การประชุม หรือสัมมนาต่างๆ อาทิเช่น การประชุมของ The International Economic Association¹ การสัมมนาของ The ILO World Employment Programme,² International Union for the Scientific Study of Population in cooperation with the Sardar Patel Institute of Economic and Social Research, Ahmedabad, and the East-West Population Institute, Honolulu³ เป็นต้น

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการกระจายรายได้ในประเทศไทยนั้น ก็ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้หลายลักษณะ ทั้งที่เป็นการศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ของประชากร (รายได้ต่อหัว และรายได้ของครัวเรือน) โดยตรง และปัจจัยที่ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันหรือมีผลกระทบต่อ การกระจายรายได้ เช่น ภาษีต่างๆ ปัจจัยการผลิต ธรรมชาติ การถือครองที่ดิน เป็นต้น อย่างไรก็ตามผลงานที่สำคัญๆ มักนำมาใช้อ้างอิงอยู่เสมออันมีอยู่หลายชิ้น อาทิ เช่น

Oey Astra Meesook⁴ ได้ทำการศึกษาถึงการกระจายรายได้ของครัวเรือนในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลจากรายงานการสำรวจรายได้รายจ่ายของครัวเรือนในปี

¹ Jean Marchal and Bernard Ducros (Editor). The Distribution of National Income. Proceedings of a Conference, The International Economic Association, 1968.

² The Japan Economic Research Center and The Council for Asian Manpower studies. Income Distribution Employment and Economic Development in Southeast and East Asia, Papers and Proceedings of The Seminar, ILO world Employment Programme, 1974.

³ Yoram Ben-Porath (Editor). Income Distribution and The Family. Population and Development Review, 1982.

⁴ Oey Astra Meesook. Income Distribution in Thailand. Research Report Series (Thammasat University, May, 1976).

2505/06 และรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมปี 2511/12 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ วิธีการศึกษาที่ใช้การกำหนดระดับรายหัวเฉลี่ยต่อคนต่อปีเป็นเกณฑ์ เพื่อเป็นการแบ่งหรือแสดงให้เห็นว่าครัวเรือนใดมีความยากจนมากน้อยเพียงใด ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์หว่าเรียนซ์ และทำการศึกษาโดยพิจารณาถึงระดับการศึกษาอายุ สาขาเศรษฐกิจ รายหัวหลัก และภูมิภาค

จากผลการศึกษาพบว่าความยากจนในประเทศไทยนั้น พบในหมู่บ้านชนบทที่ประชากรประกอบอาชีพทางการเกษตรและมีการศึกษาน้อย หรือไม่ได้รับการศึกษาเลย ครัวเรือนเหล่านี้มักมีขนาดใหญ่ (จำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีมาก) สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเด็ก มีผู้อยู่ในวัยทำงานน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน เขตที่มีความยากจนมากนั้น อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ ของประเทศ ส่วนภาคกลาง ภาคตะวันออก และกรุงเทพฯ-ธนบุรี นั้น มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า โดยที่รายหัวในส่วนที่ไม่ใช่เงินส่นนั้นพบว่าในชนบทมีสัดส่วนมากกว่าในเขตเมือง ซึ่งรายหัวในลักษณะนี้มีความสำคัญต่อครัวเรือนที่มีรายหัวต่ำมากกว่า สำหรับรายหัวที่เป็นตัวเงินนั้นการกระจายซึ่งมีความเท่าเทียมกันจะมีมากในเขตเมือง และในเขตเมืองรวมกับชนบทมากกว่าในเขตชนบทเพียงอย่างเดียว โดยทั่วไปแล้ว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ เป็นเขตที่มีความยากจนมากส่วนภาคอื่นๆนั้น ระดับความยากจนอยู่สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย โดยครัวเรือนในเขตชนบทจะมีความยากจนมากกว่าครัวเรือนที่อยู่ในเขตเมือง และศึกษาพบว่าการที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความยากจนมากกว่าภาคอื่นๆ นั้นไม่ใช่เพราะความไม่เพียงพอต่อการศึกษา อายุ หรือการกระจายระหว่างสาขาการผลิตแต่เกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาอื่นที่เป็นปัญหาเฉพาะของภาค ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าการศึกษาที่มีความสำคัญน้อยมากสำหรับ เรื่องของรายหัวในภาคการเกษตร โดยที่การศึกษาขั้นต้นนั้นจะเพียงพอชนบทน้อยมากถ้าไม่มีการให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพหรือให้แนวความคิดในการเพิ่มผลผลิต โดยสรุปแล้วการกระจายรายหัวในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ยังไม่มีความเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพการกระจายรายหัวระหว่างเมืองและชนบท ซึ่งพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์จีนี้เท่ากับ 0.4468 และ 0.4957 ตามลำดับ นั่นคือการกระจายรายหัวในเขตเมือง มีความเสมอภาคกันมากกว่าในเขตชนบท ส่วนการกระจายราย

ไท้ทั่วประเทศนั้นพบว่ายังมีความเหลื่อมล้ำกันมากโดยมีค่าสัมประสิทธิ์จีเน่สูงถึง 0.5370 และภูมิภาคที่มีการกระจายที่เหลื่อมล้ำกันมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีค่าการกระจายเป็น 0.5795 รองลงมาได้แก่ภาคใต้และภาคเหนือ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีเน่เท่ากับ 0.4585 และ 0.4364 ตามลำดับ (ตาราง 1.1)

เมธี ครองแก้ว¹ ไ้ทำการศึกษาการกระจายรายได้ของครอบครัวไทยโดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม ปี 2514-2516 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการศึกษาไ้ทำการคำนวณหาการกระจายรายได้ของครัวเรือนไทย ในปี 2515 และได้ปรับการกระจายรายได้โดยการรวมรายได้ในลักษณะอื่นๆ อันนอกเหนือไปจากรายได้ที่เป็นตัวเงิน อาทิเช่น รายได้ที่ไม่ใช่ตัวเงิน (อาหาร สิ่งของหรือสิ่งตอบแทนที่ผลิตขึ้นเอง)หรือไ้รับโดยไม่ไ้คิดมูลค่า เงินกำไรของบริษัทหลังจากไ้จ่ายสรรแล้ว เป็นต้น ซึ่งรายได้ที่ปรับแล้วจะเป็นรายได้ที่สมบูรณ์ที่สุดของครอบครัว และทำการเปรียบเทียบการกระจายรายได้ไ้ไ้กับการกระจายรายได้ของปี 2506 และปี 2512 เพื่อไ้ดูถึงความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการกระจายรายได้ของครอบครัวไทยในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา เทคนิคที่ไ้ไ้เพื่อวัดความไม่เท่าเทียมกันของการกระจายรายได้ประเภทต่างๆ นั้น ไ้ไ้ใช้ดัชนีอัตราส่วนการรวมตัวของจีเน่หรือสัมประสิทธิ์จีเน่

จากผลการศึกษาปรากฏว่าการกระจายรายได้ของไทย ยังอยู่ในสภาพเหลื่อมล้ำกันมากและถึงแม้ว่าจะปรับรายได้ของแต่ละครอบครัวในประเทศจะสูงขึ้น แต่การกระจายรายได้กลับมีแนวโน้มที่จะเลวลงกว่าในช่วงเวลา 9-10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งหมายความว่าฐานะของคนจนในประเทศไ้ดีขึ้นแต่น้อยกว่าการไ้ขึ้นของคนที่มีฐานะไ้ไ้อยู่แล้ว ทำให้ช่องว่างระหว่างรายได้ของคนจนและคนรวยขยายกว้างยิ่งขึ้นกว่าเดิม และสาเหตุที่ไ้ไ้ไ้เกิดความเหลื่อมล้ำทางคานรายได้มากขึ้นนี้ไ้ไ้เนื่องมาจากมีการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อไ้ไ้ไ้เกิดความเจริญทาง

¹เมธี ครองแก้ว, การกระจายรายได้ของครอบครัวไทย ปี 2515, วารสารเศรษฐศาสตร์ สหคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, (กันยายน-ธันวาคม 2520). หน้า 61-99.

ตาราง 1.1 การกระจายรายได้อีกของครัวเรือนปี 2511/12

พื้นที่	Gini Coefficient			Variance of Income Logarithms			Theil Index		
	Y_M	Y_{M+K}	Y_{M+K+R}	Y_M	Y_{M+K}	Y_{M+K+R}	Y_M	Y_{M+K}	Y_{M+K+R}
เมือง	.4468	.4370	.4290	.6360	.5807	.5480	.3906	.3717	.3586
ภาคเหนือ	.4726	.4525	.4404	.6699	.5770	.5327	.4515	.4165	.3955
ภาคกลางและตะวันออก	.4160	.4081	.3996	.5894	.5259	.4938	.3290	.3131	.3006
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	.4667	.4590	.4495	.6535	.6242	.5895	.4600	.4397	.4224
ภาคใต้	.4692	.4591	.4501	.6722	.5799	.5471	.4871	.4625	.4454
กรุงเทพฯ-ธนบุรี	.4210	.4134	.4085	.5406	.5181	.5019	.3371	.3237	.3157
ชนบท	.4957	.3907	.3813	.9073	.4459	.4263	.4699	.3002	.2840
ภาคเหนือ	.4052	.3488	.3450	.5514	.3937	.3844	.2827	.2129	.2081
ภาคกลางและตะวันออก	.4463	.4002	.3917	.6726	.4890	.4641	.4012	.3226	.3091
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	.5480	.3525	.3473	.9712	.3479	.3392	.5858	.2500	.2411
ภาคใต้	.3706	.3290	.3249	.4476	.3414	.3330	.2443	.1893	.1843
กรุงเทพฯ-ธนบุรี	.4284	.4140	.3928	.5816	.5233	.4489	.3643	.3427	.3070
รวม	.5370	.4399	.4289	1.0459	.5434	.5175	.5700	.3947	.3734
ภาคเหนือ	.4364	.3753	.3697	.6064	.4317	.4196	.3616	.2706	.2607
ภาคกลางและตะวันออก	.4544	.4096	.4010	.6995	.5116	.4855	.4106	.3346	.3205
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	.5795	.3859	.3788	1.0694	.3946	.3833	.6880	.3220	.3073
ภาคใต้	.4585	.4086	.4013	.5984	.4554	.4420	.4599	.3669	.3518
กรุงเทพฯ-ธนบุรี	.4302	.4208	.4119	.5806	.5441	.5072	.3533	.3371	.3229

ที่มา ข้อมูลจากงานการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมปี 2511/12 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
 หน่วยเขต Y_M หมายถึงรายได้ครัวเรือน, Y_{M+K} หมายถึงรายได้ครัวเรือน, Y_{M+K+R} หมายถึงรายได้ครัวเรือน

เศรษฐกิจโดยที่มีความเชื่อว่าเป็นที่สุดผลแห่งการพัฒนาในลักษณะนี้จะช่วยพัฒนาภาคเกษตรได้ในภายหลัง นอกจากนี้แล้วโครงสร้างของความเป็นเจ้าของกิจการอุตสาหกรรมเอกชนยังมีฐานที่ค่อนข้างแคบโดยมีชนกลุ่มน้อยที่เป็นเจ้าของหรือทำเป็นกิจการอุตสาหกรรมทำให้ผลตอบสนองการลงทุนมักจะหมุนเวียน และขยายตัวอยู่แต่เฉพาะชนกลุ่มน้อยนี้เป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้อุตสาหกรรมหลายแห่งในประเทศไทยเน้นระบบการผลิตที่ใช้เครื่องจักรกลมากกว่ากำลังคนและมีการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมบางชนิดทำให้ผู้ผลิตในประเทศสามารถตั้งราคาสินค้านั้นสูงกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อเทียบกับสินค้าประเภทเดียวกันจากต่างประเทศในขณะที่ต้นทุนการผลิตต่ำกว่า นอกเหนือจากสาเหตุเหล่านี้แล้ว ค่าระบบภาษีไทยยังไม่เอื้ออำนวยต่อการกระจายรายได้ให้มีความเท่าเทียมกัน โดยที่รายได้ส่วนใหญ่ของรัฐบาลมาจากภาษีทางอ้อมซึ่งกระทบกระเทือนผู้มีรายได้น้อยมากกว่าผู้มีรายได้น้อย ซึ่งทำให้การกระจายรายได้ มีส่วนเหลื่อมล้ำมากขึ้น

จากการเปรียบเทียบกับการกระจายรายได้ของปี 2506 และ 2512 พบว่าการกระจายรายได้ของครอบครัวไทยมีความเหลื่อมล้ำกันมากทั้งสามช่วงเวลาและมีแนวโน้มเลวลงเมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาดังกล่าว โดยที่ร้อยละ 1 ของครอบครัวที่รวยที่สุดในทั่วประเทศ มีรายได้เท่ากับ 45-55 ของครอบครัวทั้งประเทศ นับจากพวกที่จนที่สุดขึ้นมาในช่วงตั้งแต่ปี 2506-2515 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์จีนิของรายได้ในแต่ละปี ใดแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มดังกล่าวเช่นเดียวกัน(ตาราง 1.2) โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์การกระจายของรายได้เป็นตัวเงินในปี 2515 ใดเพิ่มสูงขึ้นจาก 0.5627 ในปี 2506 เป็น 0.6051 และการกระจายรายได้นับรวมรายได้เพิ่มสูงขึ้นจาก 0.4559 ในปี 2506 เป็น 0.5348 ในปี 2515 ซึ่งแสดงถึงการกระจายรายได้ที่มีความไม่เท่าเทียมกันมากขึ้นอย่างชัดเจน

ตาราง 1.2 การเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์จีนิของการกระจายรายได้ปี 2506, 2512 และ 2515

	ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ		
	2506	2512	2515
การกระจายรายได้เป็นตัวเงิน	.5627	.5550	.6051
การกระจายรายได้นับรวม	.4559	.4822	.5348

Udom Kerdpibule¹ ได้ทำการศึกษาถึงการกระจายรายได้และทรัพย์สินในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากผลการสำรวจรายได้-รายจ่ายในปี 2505/06 และปี 2513 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ผลจากการศึกษาพบว่า การกระจายรายได้ของครัวเรือนของชาวเมืองไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยค่า Concentration Ratio ในปี 2505/06 มีค่าเท่ากับ 44.78 และลดลงเป็น 36.64 ในปี 2513 ซึ่งแสดงว่าการกระจายรายได้ของครัวเรือนในเมืองมีความเหลื่อมล้ำกันไม่มากนัก และมีความเสมอภาคมากขึ้นในช่วงระยะเวลา 7 ปี ตามข้างต้น แต่เมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบกับรายได้ของครัวเรือนในชนบทแล้วปรากฏว่ารายได้โดยเฉลี่ยของครัวเรือนชนบทนั้นมีไม่ถึงครึ่งหนึ่งของรายได้โดยเฉลี่ยของครัวเรือนในเมือง และยังมีแนวโน้มที่จะมีความเหลื่อมล้ำเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยค่าของ Concentration Ratio ในปี 2505/06 มีค่าเท่ากับ 43.60 และเพิ่มขึ้นเป็น 44.30 ในปี 2513 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการกระจายรายได้ของครัวเรือนในเขตชนบทความเหลื่อมล้ำกันเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางเศรษฐกิจ โดยที่ภาคอุตสาหกรรมได้รับการพัฒนาและเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว เมื่อเทียบกับภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ในชนบท ซึ่งทำให้เกิดการดึงดูดแรงงานบางส่วนจากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นด้วย อันเป็นการเกื้อหนุนให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถขยายตัวได้มากยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณาในแง่ของปัจจัยการผลิตทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบของการกระจายรายได้ ความปัจจัยการผลิตแล้ว จะเห็นได้ว่าผลตอบแทนในรูปค่าจ้างต่อคนงานนั้นต่ำมาก และยังเกิดช่องว่างระหว่างอัตราค่าจ้างของคนงานที่มีฝีมือและคนงานที่ไร้ฝีมือซึ่งมีความแตกต่างกันมาก นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำของขนาดการเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ก่อให้เกิดรายได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจมีผลให้ผู้มีรายได้สูงอยู่ในฐานะที่จะได้รับส่วนแบ่งจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจและสามารถเพิ่มรายได้มากกว่าผู้มีรายได้น้อยตลอดจนทำให้เกิดความไม่เสมอภาคของโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและเข้าทำ

¹ Udom Kerdpibule. Distribution of Income and Wealth in Thailand. Economic Research Report (Bangkok, January 1975).

งาน ซึ่งความไม่เสมอภาคเช่นนี้มีผลในอันที่จะเป็นการขัดขวางการเลื่อนฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคล ซึ่งจะเป็นการช่วยทำให้เกิดความเสมอภาคยิ่งขึ้น สำหรับตัวประกอบอื่นที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันด้านรายได้นั้น ยังมีอีก อาทิเช่น โครงสร้างของภาษีของรัฐ ซึ่งมีลักษณะที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันมากขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องทำการปรับปรุงโครงสร้างของภาษีต่างๆ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเพื่อพัฒนาให้เศรษฐกิจให้มีความเจริญก้าวหน้าและสามารถกระจายผลการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปอย่างทั่วถึง

Carmel U. Chiswick¹ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการกระจายรายได้ของครัวเรือนระหว่างภาคและระหว่างเมืองกับชนบทในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมระหว่างปี 2514-16 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ การวิเคราะห์โดยทั่วๆ ไปนั้น ได้ครอบคลุมถึงที่มาของรายได้ของครอบครัวไทย โดยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันของรายได้ครัวเรือนระหว่างเมืองและชนบท ปัจจัยที่กำหนดรายได้ของครอบครัวไทยตลอดจนความแตกต่างระหว่างรายได้ของครัวเรือนของแต่ละภาคซึ่งได้แบ่งออกเป็น 5 ภาคตามการแบ่งตามวัตถุประสงค์ ทางด้านสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้แก่ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร โดยใช้สัมประสิทธิ์จີน¹ในการวัดการกระจายรายได้

จากผลการศึกษาพอสรุปได้ว่าความยากจนในระดับประเทศลดน้อยลง ในช่วงปี 2511/12 ถึงปี 2514/16 แต่สภาพของการกระจายรายได้ไม่ดีขึ้นโดยที่ครัวเรือนในเขตเมืองมีระดับรายได้สูงกว่าในเขตชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับกรุงเทพมหานคร และเขตอื่น ๆ แต่ไม่ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันมากนักในเขตเมืองระหว่างภาคต่างๆ สำหรับในเขตชนบทของภาคตะวันออก เฉียงเหนือ จะมีความยากจนมากกว่าภาคอื่นๆ ไม่ว่าจะใช้วิธีการวัดในลักษณะใด โดยได้พบว่าค่าสัมประสิทธิ์จີน¹ของการกระจายรายได้ของครัว

¹ C.U. Chiswick, The Distribution of Income in Thailand.

World Employment Programme Research, (Maruzen Asia, 1982), pp.19-66.

เรือนในเขตชนบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าเท่ากับ 0.44 เท่ากับค่าการกระจาย
 ในเขตเดียวกันของภาคเหนือ ส่วนภูมิภาคที่มีการกระจายเหลื่อมล้ำกันมากเป็นอันดับรองลง
 มาคือภาคใต้ ซึ่งมีค่าการกระจายเท่ากับ 0.43 สำหรับการกระจายรายได้ในเขตเมือง
 นั้น ปรากฏว่าภาคเหนือเป็นภูมิภาคที่มีการกระจายรายได้เหลื่อมล้ำกันมากที่สุด โดยมีค่าการ
 กระจายเท่ากับ 0.44 รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งมีค่าการกระจายเท่ากับ
 0.41 และ 0.40 (ตาราง 1.3)

สำหรับแหล่งรายได้หลักของครัวเรือนนั้นได้แก่ รายได้ที่ได้มาจากการใช้ทรัพย์สิน
 กรมบัญชี ซึ่งได้รับในลักษณะของค่าแรง และค่าตอบแทนจากการประกอบการ ดังนั้น ความ
 แตกต่างของผลตอบแทนจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของแรงงาน จากการจำแนกรายได้ตาม
 แหล่งที่มาของรายได้ ปรากฏว่ารายได้จากแรงงานมีสัดส่วนสูงสุดของรายได้ครัวเรือนโดย
 รายได้ที่ไม่เป็นตัวเงินจะมีความสำคัญเฉพาะในเขตชนบทเท่านั้น และเป็นรายได้จากแรงงาน
 ของสมาชิกในครัวเรือนที่ช่วยในการประกอบอาชีพทางการเกษตร จากการพิจารณารายได้
 จากแรงงานที่ได้รับการศึกษา แรงงานที่อาศัยประสบการณ์และเพศแล้ว พบว่าปัจจัยเหล่านี้
 มีส่วนที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันในระดับรายได้ของครัวเรือน และมีการเคลื่อนย้ายแรง
 งานออกจากครัวเรือนเพื่อไปทำงานที่อื่นที่ได้รับค่าจ้างแรงงานสูงกว่า ซึ่งเกิดจากความคิด
 เปรียบเทียบความแตกต่างกันระหว่างรายได้จากค่าจ้างและธุรกิจ โดยเฉพาะสาเหตุจาก
 การที่รายได้ส่วนที่ไม่ใช่แรงงานและจากการคาดหวังการเปลี่ยนแปลงของรายได้ที่จะได้จาก
 ธุรกิจ ตลอดจนความแตกต่างสำหรับบุคคลที่ไ้รับรายได้ส่วนใหญ่ในรูปแบบที่ไม่ใช่ตัวเงินนั้น ได้
 แสดงให้เห็นว่ามีความสำคัญสำหรับแรงงานที่มีความเคยชินกับรายได้ของครัวเรือนด้านความ
 สามารถในการทำงานของแต่ละบุคคลทำให้เห็นความแตกต่างของระดับรายได้อย่างชัดเจน
 ภายในภาค แต่ความแตกต่างจะมีไม่มากนักในระหว่างภาคซึ่งความแตกต่างที่ปรากฏให้เห็น
 เป็นผลจากความแตกต่างด้านโครงสร้างของกำลังแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอัตราค่าจ้าง
 ที่แตกต่างกัน

ตาราง 1.3 การกระจายรายได้ของครัวเรือนแยกตามภาคและพื้นที่ ปี 2515

ครัวเรือน (%)	ภาค				
	กรุงเทพฯ	ภาคตะวันออก	ภาคใต้	ภาคเหนือ	ภาคกลาง
<u>เขตชนบท</u>					
1-10	2.6	2.3	2.0	1.9	1.7
11-20	7.0	6.1	5.7	5.2	4.8
21-30	11.6	11.3	10.5	9.5	9.4
31-40	18.8	17.6	16.2	14.9	15.1
41-50	26.1	24.7	23.0	21.1	21.9
51-60	35.2	32.8	31.0	28.5	30.2
61-70	44.8	42.9	41.5	38.1	40.0
71-80	55.9	55.2	52.6	48.8	52.2
81-90	71.2	70.8	67.9	63.4	69.3
(91-95)	(81.0)	(80.9)	(79.5)	(74.4)	(80.6)
96-100	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Gini coefficient	0.35	0.37	0.40	0.44	0.41
<u>เขตเมือง</u>					
1-10	2.2	2.2	1.9	1.7	2.1
11-20	5.6	5.0	5.8	5.1	5.9
21-30	9.7	9.6	9.7	9.7	10.4
31-40	15.2	14.5	14.9	14.2	16.2
41-50	21.3	21.6	21.1	20.7	23.3
51-60	28.9	27.8	28.5	28.0	31.8
61-70	38.2	37.0	38.2	37.3	41.4
71-80	50.5	47.9	49.5	49.1	53.3
81-90	66.2	63.0	64.8	63.9	70.1
(91-95)	(77.9)	(75.0)	(74.6)	(74.4)	(81.2)
96-100	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Gini coefficient	0.42	0.44	0.43	0.44	0.39

ที่มา

Carmel U. Chiswick "The distribution of income in Thailand",
1982

นอกจากงานศึกษาค้นคว้าการกระจายรายได้ต่างๆ ทั้งที่ไคกลาว ยังมีผลงานวิจัยของ
 คนอื่นๆ อีกหลายคน อาทิเช่น ร้อยโทหญิง สุภรณ์ คำเนินสวัสดิ์¹ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์
 และศรีธญา บุนนาค² ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์รุ่นที่ 22³
 และ วีชร เลิศชัยมงคล⁴ เป็นต้น

ในบทต่อไป คือบทที่ 2 จะไคกลาวถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ที่ทำการสำรวจ เพื่อแสดง
 ให้เห็นถึงลักษณะและสภาพทางกายภาพของพื้นที่ตลอดจนข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่ เช่น ประชากร
 การปกครอง โครงสร้างอาชีพและรายได้ เป็นต้น ส่วนในบทที่ 3 จะไคกลาวถึงลักษณะโดยทั่ว
 ไปของครัวเรือนตัวอย่าง ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึง โครงสร้างของครัวเรือนในด้านจำนวนสมา-
 ชิกครัวเรือน การศึกษา อาชีพและรายได้ การถือครองและการใช้ที่ดิน ทรัพย์สินและภาวะหนี้
 สินของครัวเรือน โดยจะเปรียบเทียบเพื่อแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน
 ของครัวเรือนตัวอย่างของทั้งสองเขต ส่วนในบทที่ 4 จะเป็นการเสนอผลการศึกษาและวิ-
 เคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการสำรวจ ในด้านการกระจายรายได้ของครัวเรือน โดยจะ

¹สุภรณ์ คำเนินสวัสดิ์, การวิเคราะห์การกระจายภาวะการถือครองการกระจายรายได้ของครอบครัวไทย โดยแยกพิจารณาเป็นรายภาคตามชั้นต่างๆ ของรายได้, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ แผนกวิชา เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520

²สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การวางแผนพัฒนาภาคเพื่อการกระจายรายได้, (เอกสารการวางแผน), 2520.

³ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 22, การประเมินผลทางเศรษฐกิจ-สังคม ของการปฏิรูปที่ดินในภาคเหนือ ของประเทศไทย, (รายงานผลการวิจัย) กองส่งเสริมการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน, 2525.

⁴วีชร เลิศชัยมงคล, การศึกษาถึงผลของการถือครองที่ดินต่อประสิทธิภาพการจัดสรรทรัพยากรการผลิตและการกระจายรายได้ของเกษตรกรไทยในที่ราบภาคกลาง, วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522.

แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของรายไครายจ่ายของครัวเรือน และลักษณะการกระจายรายได้ของครัวเรือนในแต่ละเขต ทั้งนี้จะแสดงในรูปแบบของการเปรียบเทียบกันระหว่างเขตทั้งสองที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งการวิเคราะห์ได้แยกออกเป็น รายได้ของครัวเรือนจากการเกษตรนอกการเกษตร รายได้ทั้งหมด และรายได้สุทธิ สำหรับบทสุดท้ายจะกล่าวถึงการศึกษาในครั้งนี้โดยสรุป และข้อเสนอแนะบางประการที่ได้จากผลการวิเคราะห์ในการศึกษา.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved